

Uvodnik

Oj mile sestre in dragi bratje!

Osti jarej svobodni, neodvisni, samostojni, svojepravdni, ozaveščeni ljudje, in člani ter članice Domorodne Skupnosti Zedinjenih Slovenskih Dežel – DSZSD!

Osma številka četrtega letnika *Domorodca* je posvečena samemu jedru našega poslanstva: vprašanju, kaj pomeni biti domoroden Slovenec. Domorodstvo ni prazna oznaka, politično geslo ali vprašanje domnevne »čistosti krvi«, temveč večrodovna povezanost človeka in skupnosti z deželo, slovenskim jezikom, omiko, pravdo, zgodovinskim spominom in izročilom. Zato v uvodnem prispevku razločujemo med domorodnostjo, državljanstvom, narodnostjo, prebivališčem in omično pripadnostjo ter poudarjamo, da se narod ohranja predvsem s predajanjem jezika, zavesti in odgovornosti prihodnjim rodovom.

Nadaljevanje niza o Venetih, Venedih, Vindih, Sclavenih, Sclavih, Suevih, Slovenih in Slovencih predstavlja poglede Valentina Vasiljeviča Sedova na izvor in zgodnjo zgodovino Slovencev. Pregled različnih znanstvenih teorij obenem opozarja, kako previdno moramo razlikovati med zgodovinskimi viri, jezikoslovnimi sklepi, arheološkimi razlagami in poznejšimi domnevami.

Drugi del razprave o posledicah napačnih trditev glede konca gorotanske državnosti prikazuje, kako se lahko v virih nepotrjena razlaga s ponavljanjem spremeni v navidezno nesporno dejstvo ter nato

preide v učbenike, spletne predstavitve in narodno zavest. Prav zato mora *Domorodec* vztrajati pri preverjanju izvirnih pričevanj in jasnem ločevanju med dokazanim ter domnevanim.

Vprašanje obstoja naroda pa ni samo zgodovinsko. Prispevek o obrambi poudarja, da mir, svoboda in samostojnost niso samoumevni, temveč zahtevajo obrambno sposobnost, ljudsko odpornost in voljo skupnosti, da varuje svoje ljudi, deželo in prihodnost.

Posebno vez s predniki predstavlja zapis J. Kobeta iz leta 1848. Njegove besede o domorodcih, šolstvu, jeziku in odgovornosti izobraženih rojakov dokazujejo, da domorodna misel ni novodobna iznajdba, temveč del slovenskega narodnega prizadevanja.

Domorodec s tem nadaljuje svoje temeljno poslanstvo: odpirati prezrta vprašanja, vračati slovenske besede v javno rabo, krepiti zgodovinsko samozavest ter povezovati podedovano izročilo z nalogami sedanjega časa in potrebami prihodnjih slovenskih rodov.

Rdeča nit je jasna

Rdeča nit te številke je jasna: domoroden narod obstane, kadar pozna svoje ime, govori svoj jezik, preverja svojo zgodovino, varuje svojo deželo in prevzema odgovornost za svojo prihodnost.

Osti jarej in pravda z vami!

Glasnik Domorodec

Uredništvo

KAZALO

Uvodnik 1

Kaj pomeni biti domoroden Slovenec?

Andrej Šiško, *se nadaljuje* 2

Veneti, Venedi, Vindi, Sclaveni, Sclavi, Suevi, Sloveni, Slovenci – 10. del

Valentin Vasiljevič Sedov (1979) 6

Posledice napačnih trditev o koncu gorotanske državnosti za Slovence

Herman Bezjak, *se nadaljuje* 14

Močna obramba kot pogoj za mir, svobodo in obstoj naroda – 2. del

Branko Juriš 18

Iz zgodovine raste prihodnost

Novice doma

Kaj pomeni biti domoroden Slovenec?

Domorodstvo kot zgodovinska povezanost človeka, skupnosti in dežele

Beseda **domoroden** je na prvi pogled preprosta. Govori o nekom, ki je doma, ki pripada določenemu prostoru in katerega življenjska zgodba je povezana z deželo, v kateri živi. Toda takoj ko skušamo pojem natančneje opredeliti, se odprejo številna vprašanja. Ali je domoroden vsakdo, ki je bil rojen v določeni državi? Ali je za domorodnost potrebno državljanstvo? Ali lahko človek postane del domorodne skupnosti, če njegovi predniki niso živeli v isti deželi? Ali je domorodstvo vprašanje porekla, jezika, omike, pravnega položaja ali osebne odločitve? In predvsem: ali govor o domorodnih Slovencih pomeni razlikovanje ljudi po krvi?

Na zadnje vprašanje je treba odgovoriti jasno in nedvoumno: **domorodstvo ni nauk o »čistosti krvi« in ne pomeni biološkega razvrščanja ljudi.** Takšno razumevanje bi bilo ne samo moralno nesprejemljivo, temveč tudi zgodovinsko napačno. Noben evropski narod, tudi slovenski ne, ni nastal kot biološko popolnoma zaprta skupina. Narodi so se skozi stoletja oblikovali iz različnih rodov, krajevnih skupnosti, družin, prebivalstvenih skupin in posameznikov, ki so se povezovali z življenjem na skupnem prostoru, z jezikom, navadami, pravnim redom, delom, spominom in zavestjo o pripadnosti.

Domorodstvo je zato predvsem **zgodovinsko, skupnostno in omično razmerje.** Govori o dolgotrajni povezanosti skupnosti z določeno deželo. Ta vez se kaže v jeziku, krajevnih imenih, načinu obdelovanja zemlje, pravnih običajih, domačih izrazih, praznikih, pesmih, pripovedih, družinskem spominu, stavbarstvu, odnosu do narave in v načinih, kako se ljudje organizirajo ter odločajo o skupnih zadevah.

Biti domoroden Slovenec zato ne pomeni dokazovati, da med posameznikovimi predniki nikoli ni bilo človeka iz drugega naroda ali druge dežele. Pomeni pripadati zgodovinski skupnosti Slovencev, ki je v slovenskem prostoru skozi številne rodove oblikovala svoj jezik, omiko, deželna izročila in družbeni red. Posameznik je lahko tej skupnosti pridružen po rodu, vzgoji, jeziku, življenju, sprejetju njenega izročila ali po več teh poteh hkrati.

Domorodnost je ukoreninjenost. Korenine pa niso zapor. Drevo ima korenine zato, da lahko raste, ne zato, da bi ostalo majhno, negibno in zaprto pred svetom.

Zakaj je treba razlikovati med različnimi oblikami pripadnosti?

V sodobnem javnem govoru se izrazi, kot so državljanstvo, narodnost, prebivališče, kulturna pripadnost in domorodnost, pogosto uporabljajo, kakor da bi pomenili isto. V resnici opisujejo različne vrste vezi med človekom, skupnostjo in politično oblastjo.

Človek je lahko državljan določene države, vendar ne pripada večinskemu narodu te države. Lahko ima v neki državi stalno prebivališče, vendar ni njen državljan. Lahko govori jezik nekega naroda, vendar se sam ne prišteva k temu narodu. Lahko izhaja iz slovenskega rodu, vendar je izgubil stik s slovenskim jezikom in omiko. Lahko pa se nekdo, ki nima slovenskih prednikov, globoko vključi v slovensko skupnost, sprejme njen jezik, zgodovinski spomin in način življenja ter postane njen dejavni član.

Če teh različnih ravni ne razlikujemo, nastane zmeda. Državljanstvo se začne enačiti z narodnostjo, narodnost z raso, prebivališče z domorodnostjo, omična pripadnost pa se razume kot nekaj površinskega in poljubnega. Posledica je lahko dvoje: bodisi zanikanje obstoja domorodnega naroda bodisi njegovo nevarno biološko razumevanje.

Zato je treba vsak pojem najprej razložiti zase.

Državljanstvo: pravna vez med posameznikom in državo

Državljanstvo je pravni položaj. Določa razmerje med posameznikom in državo. Državljan ima določene pravice in dolžnosti: lahko sodeluje pri političnem odločanju, uživa varstvo države, spoštuje njene zakone in je vključen v njen pravni red.

Državljanstvo se lahko pridobi ob rojstvu, po starših, s sprejemom v državljanstvo, s poroko, z dolgotrajnim prebivanjem ali po drugih pravilih, ki jih določa država. Pogoji se lahko spreminjajo. Nekatere države dovoljujejo več državljanstev, druge jih omejujejo. Državljanstvo je mogoče v določenih okoliščinah tudi izgubiti ali se mu odpovedati.

Iz tega je razvidno, da državljanstvo samo po sebi ni isto kot narodnost ali domorodnost. Človek lahko postane državljan neke države razmeroma hitro, medtem ko zgodovinska in omična vključenost praviloma nastajata postopoma. Prav tako lahko pripadnik domorodnega naroda živi zunaj svoje matične države in nima njenega državljanstva.

Slovenec, rojen v ZDA, Argentini, Kanadi, Avstraliji ali Nemčiji, je lahko globoko povezan s slovensko omiko in se zaveda slovenskega porekla, čeprav nima državljanstva Republike Slovenije. Nasprotno je lahko državljan Republike Slovenije nekdo, ki se narodnostno opredeljuje kot Italijan, Madžar, Cigan, Hrvat, Srb, Bošnjak, Nemec ali pripadnik drugega naroda.

Država je politična in pravna skupnost vseh svojih državljanov. Narod pa je zgodovinska skupnost, ki je lahko mnogo starejša od države, širša od njenih meja in ni omejena le na osebe z določenim potnim listom.

To razlikovanje je za Slovence še posebej pomembno. Republika Slovenija je sodobna država, sloven-

ska narodna skupnost pa ni nastala šele z ustanovitvijo te države. Slovenci so živeli v različnih državnih tvorbah, pod različnimi oblastmi in znotraj različnih upravnih meja. Njihova povezanost se je ohranjala z jezikom, krajevnimi skupnostmi, cerkvenim in posvetnim življenjem, pravnimi običaji, šolstvom, slovtvom, družinskim izročilom in zavestjo o skupni pripadnosti.

Zato državljanstvo Republike Slovenije nikakor ne more biti edino merilo slovenstva.

Narodnost: pripadnost zgodovinskemu narodu

Narodnost pomeni pripadnost narodu. Narod ni zgolj množica ljudi, ki imajo enake osebne dokumente. Je zgodovinsko oblikovana skupnost, ki jo navadno povezujejo jezik, skupni spomin, omično izročilo, ime, prostor, zgodovinska zavest in volja po nadaljnjem skupnem življenju.

Vsak od teh dejavnikov je pomemben, vendar nobeden sam ne zadostuje za popolno opredelitev naroda. Narod ni samo jezikovna skupina, saj lahko več narodov govori isti ali zelo podoben jezik. Ni samo skupina skupnega porekla, ker noben zgodovinski narod ni rodovno popolnoma enoten. Ni samo ozemeljska skupnost, saj pripadniki naroda lahko živijo zunaj njegovega matičnega prostora. Prav tako ni samo stvar osebnega občutka, saj narod obstaja tudi kot zgodovinska in družbena stvarnost, ki presega posameznika.

Slovenska narodnost je zato povezana z vključevanjem v slovensko zgodovinsko skupnost. Pomemben nosilec te skupnosti je slovenski jezik, vendar je slovenstvo mnogo širše od obvladovanja slovnice in besedišča. Vanj sodijo zgodovinski spomin, odnos do slovenskih dežel, poznavanje domačega okolja, omično izročilo, skupni simboli in zavest, da človek pripada skupnosti, ki se je oblikovala pred njegovim rojstvom ter se bo nadaljevala po njegovi smrti.

Narodnost ima lahko zunanjo in notranjo razsežnost. Zunanja se kaže v jeziku, običajih, imenih, praznikih in družbenem življenju. Notranja pa v občutku pripadnosti, odgovornosti in zvestobe skupnosti.

Toda tudi narodnost ni nujno popolnoma enaka domorodnosti. Človek je lahko slovenske narodnosti in živi že več rodov zunaj slovenskih dežel. Še vedno je Slovenec, vendar njegova neposredna domordna povezanost z določeno slovensko pokrajino ali krajevno skupnostjo morda ni več enaka povezanosti ljudi, katerih družine tam živijo več rodov.

Po drugi strani lahko nekdo živi v slovenskem prostoru, uporablja slovenščino in sodeluje v družbenem življenju, vendar se narodnostno opredeljuje drugače. V sodobni družbi mu njegove narodnostne opredelitve ni mogoče vsiljevati. Pripadnost narodu ne sme biti posledica prisile.

Narodnost je lahko podedovana, vendar ni samo dedna. Predaja se predvsem z vzgojo, jezikom, zgledom in vključevanjem v skupnostno življenje. Otrok se ne rodi s poznavanjem slovenske zgodovine, jezika in navad. Vsega tega se mora naučiti. Če prenos med rodovi preneha, lahko narodna pripadnost oslabi, čeprav rodovno poreklo ostane.

Zato je prihodnost naroda odvisna manj od rodovnikov in bolj od tega, ali skupnost zna svojo dediščino predajati naprej.

Prebivališče: dejstvo bivanja na določenem kraju

Prebivališče je prostorska in upravna povezava človeka z določenim krajem. Lahko je stalno ali začasno. Pove nam, kje človek živi, ne pa nujno, kateri skupnosti pripada, kakšen je njegov jezik, kakšno je njegovo državljanstvo in kako globoka je njegova omična povezanost z okoljem.

Človek se lahko preseli zaradi dela, študija, vojne, družinskih razlogov, ljubezni, boljših življenjskih mo-

žnosti ali preprostega osebnega izbora. S selitvijo dobi novo prebivališče, ne pridobi pa samodejno celotne zgodovinske izkušnje kraja, v katerega je prišel.

To ne pomeni, da priseljenec ne more postati polnopraven član skupnosti. Pomeni le, da je treba razlikovati med pravico do bivanja in postopnim vključevanjem v omično ter zgodovinsko življenje okolja.

Dom ni samo naslov. Človek lahko nekje prebiva desetletja, vendar kraj še vedno doživlja kot začasno postajo, v kateri ne želi sprejeti jezika, navad ali odgovornosti do skupnosti. Nekdo drug pa lahko v nekaj letih razvije globoko navezanost, se nauči jezika, sodeluje pri krajevnem življenju, spoštuje izročilo in svojo prihodnost poveže z novo deželo.

Dolžina bivanja je pomembna, ni pa edino merilo pripadnosti. Pomembna je tudi kakovost odnosa do prostora in skupnosti.

Domorodstvo ima pri tem medrodovno razsežnost. Ne opisuje samo posameznikovega trenutnega bivanja, temveč dolgotrajno navzočnost skupnosti, ki je deželo soustvarjala. Domorodni narod ni zgolj skupina ljudi, ki trenutno živi na določenem ozemlju. Je skupnost, katere jezik, delo, spomin in običaji so se skozi rodove vtisnili v ta prostor.

Jezik, dežela in skupnost

Slovenska krajevna imena, ledinska imena, poimenovanja voda, gora, dolin in polj niso nastala z enim upravnim odlokom. Nastajala so z življenjem ljudi. V njih se ohranja pogled na prostor, ki so ga ljudje obdelovali, prehodili, poimenovali in izročali potomcem.

Prebivališče je torej trenutna prostorska vez. Domorodstvo je zgodovinska ukoreninjenost skupnosti.

Omična pripadnost: življenje z jezikom, spominom in izročilom

Omična pripadnost pomeni dejavno vključenost v način življenja določene skupnosti. Obsega jezik, navade, praznike, vrednote, umetnost, prehrano, odnos do dela, družine, narave, preteklosti in skupnega prostora.

Omika ni samo folklorna prireditev, narodna noša ali ljudska pesem. To so njeni vidni izrazi, vendar je omika mnogo širša. Omika je tudi način, kako ljudje pozdravljajo, kako razumejo dano besedo, kako skrbijo za grobove, kako gradijo hiše, kako poimenujejo sorodstvena razmerja, kako ravnaajo z zemljo in vodo ter kako doživljajo praznični čas.

Slovenska omična pripadnost se najizraziteje kaže v odnosu do slovenskega jezika. Jezik ni le sporazumevalno orodje. V njem je shranjen poseben način poimenovanja sveta. Besede so povezane z zgodovino, delom, naravo, pravdo in družbenimi odnosi.

Ko izgine beseda, pogosto ne izgine samo glasovna oblika, temveč tudi pojem, ki ga je beseda nosila. Če na primer domačo besedo za določeno skupnostno, pravnomo ali omično ustanovo nadomestimo s tujko, se lahko postopoma spremeni tudi naše razumevanje te ustanove.

Omične pripadnosti ni mogoče ugotoviti z genetskim preizkusom. Kaže se v življenju. Človek, ki govori slovensko, pozna slovensko okolje, sodeluje v

krajevnom in narodnem življenju, spoštuje zgodovinski spomin ter svoje otroke vzgaja v slovenskem jeziku, je omično mnogo bolj vključen v slovenstvo kakor nekdo, ki se sicer sklicuje na slovenske prednike, vendar slovenski jezik in omiko zavrača ali celo omalovažuje.

Poreklo je lahko začetek pripadnosti, ni pa njeno zagotovilo. Omika se mora živeti.

Prav zaradi tega lahko omična pripadnost postane tudi pot vključevanja. Posameznik, ki se je rodil drugje, lahko sčasoma sprejme slovenski jezik, zgodovinski spomin in odgovornost do skupnosti. Tak človek ne postane del skupnosti tako, da zanika svoje poreklo, temveč tako, da poleg njega sprejme tudi novo vez.

Omična pripadnost se lahko množi. Človek lahko spoštuje izročilo svojih prednikov in se hkrati iskreno vključi v slovensko okolje. Težava nastane šele, kadar se omična različnost uporablja kot izgovor za zavračanje skupnega jezika, pravnega reda ali odgovornosti do dežele, v kateri človek živi.

Domorodnost: večrodovna vez skupnosti z deželo

Med vsemi obravnavanimi pojmi je domorodnost najtesneje povezana s časom. Državljanstvo je mogoče pridobiti s pravnim dejanjem. Prebivališče je mogoče spremeniti s selitvijo. Omično pripadnost je mogoče razvijati z učenjem in vključevanjem. Domorodnost pa govori o zgodovinski navzočnosti skupnosti in njeni večrodovni povezanosti z določenim prostorom.

Domorodna skupnost je skupnost, ki dežele ne uporablja samo kot ozemlja, temveč jo je s svojim delom, jezikom in načinom življenja soustvarjala. Njena navzočnost je razvidna iz imen, pripovedi, omične krajine, starih poti, poljske razdelitve, načina gradnje, verskih in posvetnih običajev ter iz družbenih ustanov.

Biti domoroden Slovenec pomeni pripadati narodu, katerega zgodovina je neločljivo povezana s slovenskim prostorom. Ta prostor ni omejen zgolj na sedanje državne meje. Slovensko zgodovinsko ozemlje je bilo skozi čas razdeljeno med različne države in upravne enote. Slovenske skupnosti so živele tudi tam, kjer danes državna meja ločuje kraje, ki jih povezujejo narečje, družinske vezi, romarske poti, gospodarski stiki in skupna zgodovina.

Domorodnost je zato starejša od sedanjih meja. Državne meje se lahko spremenijo v nekaj desetletjih, zgodovinska povezanost ljudstva z deželo pa nastaja stoletja.

Toda domorodnosti ni mogoče razumeti samo kot starost bivanja. Skupnost je domorodna zato, ker je v prostoru oblikovala prepoznavno omično in zgodovinsko življenje. Ni dovolj, da so bili njeni pripadniki zgolj fizično navzoči. Pomembno je, da so deželo poimenovali, obdelovali, pravnomočno urejali, ji dajali omično podobo in jo prenašali iz roda v rod.

Pri Slovencih se ta vez kaže predvsem v jeziku. Slovenski jezik ni prišel v ta prostor kot sodobni upravni načrt. Razvijal se je v dolgotrajnem življenju skupnosti. Njegova narečja so povezana z dolinami, poročji, gorami, prometnimi potmi in nekdanjimi deželnimi mejami. V njih so shranjeni sledovi različnih zgodovinskih obdobj.

Veneti, Venedi, Vindi, Sclaveni, Sclavi, Suevi, Sloveni, Slovenci – 11. del

Valentin Vasiljevič Sedov (1979)

Valentin Vasiljevič Sedov je bil rojen leta 1924, umrl pa je leta 2004. **Slovi kot ustvarjalec sodobne koncepcije etnične zgodovine Slovenov, znanstvenik svetovnega slovesa**, ugleden sovjetski in ruski arheolog-slavist, vodja Katedre za terenska raziskovanja Inštituta za arheologijo Ruske akademije znanosti (RAN), doktor zgodovinskih znanosti, profesor, redni član Ruske akademije znanosti in

akademik Latvijske akademije znanosti. Gre za enega najpomembnejših znanstvenikov, ki so se ukvarjali z etnogenezo in zgodnjo zgodovino **Slovenov**. Bil je odgovorni urednik več kot 80. knjig s področja arheologije in avtor okrog 450. znanstvenih del.¹

Izmed njegovih številnih del smo izbrali knjigo **Izvor in zgodnja zgodovina Slovenov** iz leta 1979.

Poglejmo najprej poglavje z naslovom *Zgodovina preučevanja problema izvora Slovenov (славян)*, saj je Sedov v njem opisal številne avtorje, ki so se ukvarjali z izvorom **Slovenov**:

»Prvi poskus odgovoriti na vprašanja, od kod, kako in kdaj so se **Sloveni** pojavili na zgodovinskem ozemlju, sega v 12. stoletje in pripada Nestorju, avtorju "Povesti vremenih let". Na podlagi biblijskega izročila, po katerem je bila domovina vsega človeštva Prednja Azija, kronist začne zgodovino **Slovenov** z babilonskim stolpom, ki je razdelil človeštvo na 72 različnih **narodov** in povzročil razselitev plemen v različne smeri.

»Iz teh 72. jezikov je nastal **slovenski jezik (языкъ словенескъ)** ...

Po mnogih časih so se **Sloveni (словени)** naselili ob Donavi, kjer sta zdaj ogrska in bolgarska dežela. In od teh **Slovenov (словень)** so se razšli po zemlji in se poimenovali po svojih imenih glede na kraj, kjer so se naselili. Tako so prišli in se naselili ob reki z imenom Morava in se imenovali Moravci, drugi pa so se imenovali Čehi. In ti so bili **Sloveni (словени): Beli in Srebrni Hrovati ter Gorotanci (хрватѣ белии и серебъ и хорутанѣ)**. Ko so Volhi prišli k Slovenom ob Donavi, se naselili med njimi in jih začeli nadlegovati, so se ti **Sloveni** preselili k Visli in se imenovali Lahi, od teh Lahov pa so se eni imenovali Poljaki, drugi Lutiči, nekateri Mazovčani, nekateri Pomorjani.

Tako so tudi ti **Sloveni (словене)** prišli in se naselili ob Dnepru in se imenovali Poljani, drugi pa Drevlja-

ni, ker so se naselili v gozdovih; spet drugi so se naselili med Pripetom in Dvino in se imenovali Dregoviči; nekateri so se naselili ob Dvini in se imenovali Poločani, zaradi rečice, ki teče v Dvino, z imenom Polota, po njej so se imenovali Poločani. **Sloveni (Словени)** so se naselili okoli jezera Ilmen in se imenovali po svojem imenu ter zgradili mesto in ga imenovali Novgorod. Drugi so se naselili ob Desni, Sjemu, Suli in se imenovali Severci. In tako se je **slovenski jezik razširil, zato se pisava imenuje slovenska (разидеся словеньский языкъ, тем же и грамота прозвася словеньская)**«¹)².

Torej, po Nestorju so bile najstarejše ozemlje **Slovenov** dežele ob spodnjem toku Donave in Pannonija. Povod za preselitev **Slovenov** z Donave je bil napad Volohov nanje.

Letopisna pripoved o preselitvi **Slovenov (славян)** z Donave je postala osnova tako imenovane donavske (ali staroplaninske/balkanske) teorije o izvoru **Slovenov (славян)**, ki je bila zelo priljubljena v delih srednjeveških avtorjev (poljski in češki kronisti 13. – 15. stoletja). To mnenje so delili tudi nekateri zgodovinarji 18. – začetka 20. stoletja, vključno z raziskovalci ruske zgodovine (S. M. Solovjov, V. I. Ključevski, I. P. Filevič, M. N. Pogodin in drugi).

V obdobje srednjega veka sega tudi skito-sarmatska teorija o izvoru **Slovenov (славян)**. Prvič je zabeležena v Bavarski kroniki iz 13. stoletja, kasneje pa so jo prevzeli številni zahodnoevropski avtorji od 14. do 18. stoletja. Po njihovih predstavah so se predniki **Slovenov (славян)** prav tako iz Prednje Azije pomaknili vzdolž črnomske obale proti severu in se naselili v južnem delu Vzhodne Evrope. Starodavni avtorji so **Slovene (славян)** poznali pod etnonimi Skiti, Sarmati, Alani in Roksolani (*скифы, сарматы, аланы и роксоланы*). Postopoma so se **Sloveni (славяне)** iz Severnega

Slovstvo in viri:

¹ Akademska knjiga, geslo Valentin Vasiljevič Sedov, elektronski vir:

<https://akademskaknjiga.com/autori/valentin-vasiljevic-sedov-валентин-васильевич-седов> [dostop 06. 06. 2024]

² 1) Повесть временных лет, ч. I. М. — Л., 1950, с. 11

Črnega morja razselili proti zahodu in jugozahodu.

Identifikacija **Slovenov (славян)** z različnimi etničnimi skupinami, ki jih omenjajo starodavni avtorji, je značilna za srednji vek in prvo fazo novega veka. V delih zahodnoevropskih zgodovinarjev lahko najdemo trditev, da so se **Sloveni (славяне)** v starodavnosti imenovali Kelti. Med **južnoslovenskimi (южнославянских)** pisci je bilo razširjeno mnenje, da so **Sloveni in Goti (славяне и готы)** isti narod. Pogosto so **Slovane** enačili s Tračani, Daki, Teli in Iliri (*фракийцами, даками, телами и иллирийцами*).

Danes imajo vse te domneve in teorije zgolj historiografski interes in nimajo nobenega znanstvenega pomena. Tiste, ki jih želijo podrobneje spoznati, lahko napotimo na zanimivo knjigo I. Perwolfa in prve strani članka V. Antoneviča 2)³.

Znanstvene raziskave o problemu **slovenske etnogeneze (славянского этногенеза)** se začenejo v 30-ih letih 19. stoletja, ko se je pojavila knjiga znanega raziskovalca **slovenskih** starin P. I. Šafárika "**Slovenske starine**" (*«Славянские древности»*) 3)⁴. V osnovi njegovih zgodovinskih postavitev je analiza podatkov antičnih avtorjev o **Venedih** in etnogeografskih podatkov Jordanesa. P. I. Šafárik je poskušal pokazati, da so **Sloveni** od nekaj poseljevali obširna območja Srednje Evrope. Po predstavah tega raziskovalca je **slovenski jezik** prvič zazvenel na severu in severovzhodu od Karpatov, tj. na ozemlju Galicije, Podolja in Volinije. Teorija o izvoru **Slovenov**, ki jo je oblikoval P. I. Šafárik, je bila zelo priljubljena v 19. stoletju.

V istih letih je lingvist F. Bopp pokazal, da **slovenski jezik** pripada indoevropski jezikovni družini, kamor sodijo tudi indoiranski, armenski, grški, keltski, italški, germanski, baltski, ilirski in drugi, vključno z zdaj izumrlimi jeziki 4)⁵. Po indoevropski teoriji so se vsi razvili iz enotnega indoevropskega jezika. Oblikovanje posameznih jezikov je bilo pogojeno z izoliranim razvojem indoevropskih narečij ter asimilacijo tuje-

jezičnih plemen.

Primerjalno zgodovinsko jezikoslovje je razkrilo stopnje sorodnosti in bližine med različnimi indoevropskimi jeziki. Tako je ugotovljeno, da je **slovenski jezik (славянский язык)** najbližji baltskim in germanskim jezikom. Določeni so sledovi **iransko-slovenskega sosedstva** in jezikovnega stika. Postavljena so bila vprašanja o **slovensko-keltskih, slovensko-ilirskih in slovensko-tračanskih** kontaktnih odnosih. Kot rezultat je bil narejen sklep, da so **stari Sloveni (древние славяне)** živeli nekje med Balti, Germani in Iranci. Najverjetneje so bili tudi sosedi Kelto, Tračanov in Ilircev. Na tej osnovi je bila predlagana shema razporeditve teh indoevropskih plemen v preteklosti (slika 1) 5)⁶. Vendar so se raziskovalci pri lokalizaciji te sheme na geografski karti soočili s številnimi težavami.

V 20. stoletju je bilo glede vprašanj **slovenske etnogeneze (славянского этногенеза)** napisanih na stotine knjig in člankov, izrečeno je bilo veliko različnih misli, domnev in ugibanj. V tem poglavju ni prostora za obravnavo vseh teh del niti za njihovo preprosto naštevane. Tukaj bodo omenjene le najpomembnejše raziskave, ki so dale največji prispevek k preučevanju **najstarejšega obdobja slovenske zgodovine (древнейш его периода славянской истории)** in odražajo glavne faze evolucije znanstvenega znanja o problemu izvora in **zgodnje zgodovine Slovenov (ранней истории славян)**.

Od konca 19. stoletja se pri določanju območja naselitve **zgodnjih Slovenov (ранних славян)** poleg zgodovinskih in jezikovnih podatkov uporabljajo tudi gradiva toponimike. Leta 1901 se je pojavila zanimiva raziskava A. L. Pogodina, v kateri je na podlagi podatkov starih avtorjev podan pregled **zgo-**

Slovstvo in viri:

³ 2) Первольф И. Славянская взаимность с древнейш их времен до XVIII в. СПб., 1874; Antoniewicz W. Niektore zagadnienia historiografii dawnych Słowian XIX i XX stulecia.— Swiatowit, XXVII, 1966, s. 24— 92.

⁴ 3) Šafařík P. Slovanské starožitnosti. Praha. 1837; Шафарик П. И. Славянские древности, т. I. М., 1837.

⁵ 4) Bopp F. Vergleichende Grammatik des Sanskrit. Berlin, 1833.

⁶ 5) Hirt. H. Die Indogermanen. Ihre Verbreitung, ihre Urheimat und ihre Kultur. Strassburg, 1905, Abb. 2.

dovine Slovenov od prvih stoletij našega štetja ter narejen poskus začrtati **zgodnje slovensko ozemlje** s pomočjo analize rečnih imen 6)⁷.

Raziskovalec je prišel do zaključka, da so bili **zgodnji Sloveni** prebivalci ozemlja Poljske, Podolja in Volinija, kjer je odkritih precej **slovenskih** hidronimov. Po mnenju A. L. Pogodina **so Sloveni ta območja naseljevali od davnine vse do zgodnjega srednjega veka**, ko se je začela njihova širša naselitev.

Z analizo vodnih imen v povezavi z lokalizacijo **slovenske pradomovine** se je veliko ukvarjal poljski lingvist J. Rozvadovski 7)⁸. Njegovi zaključki so se spreminjali. Sprva je **starodavna slovenska ozemlja** določil na območju med Nemanom in Dneprom, v zadnjem delu pa od Visle do Dnepra.

Za prvo tretjino 20. stoletja so najpomembnejše raziskave na področju **slovenske etnogeneze** tiste, ki jih je opravil L. Niederle. V teh raziskavah so bila povzeta dognanja različnih znanosti – zgodovine, jezikoslovja, etnografije, antropologije in arheologije 8)⁹. Po L. Niederlu je praindoevropski jezik razpadel na posamezne jezike v začetku 2. tisočletja pr. n. št. Skupaj z drugimi indoevropskimi jeziki je v 2. tisočletju pr. n. št. obstajal **balto-slovenski jezik**, iz katerega se je z razdelitvijo v 1. tisočletju pr. n. št. (morda tudi nekoliko prej) razvil **slovenski jezik**.

L. Niederle je pokazal neutemeljenost staroplaninske/balkanske teorije **slovenske etnogeneze**, ki temelji na ruski kroniki, in poudarja, da mesta oblikovanja Slovenov še ni mogoče določiti. Kot domnevo navaja, da so bili stari **Sloveni** Nevri, Budini in Herodotovi skiti-oratarji.

L. Niederle zelo previdno opisuje območje **slovenskega** naseljevanja na začetku našega štetja. Na vzhodu je to območje dosegalo zgornji tok Dnepra in posamezne predele porečja Dona, na severu se je približalo Narevu in levim pritokom Pripjata, na zahodu pa do Labe. Raziskovalec opaza, da bo mor-

da treba zahodno mejo **slovenskega** območja premakniti do Visle, če ne bo dokazana **slovenska** pripadnost poljem grobišč lužiško-šlezjskega tipa.

Leta 1908 je poljski botanik J. Rostafiński poskušal določiti **starodavno slovensko ozemlje** na podlagi floristične leksike **slovenskega jezika** 9)¹⁰. Raziskovalec je izhajal iz dejstva, da ime za drevo bukev prvotno ni **slovensko**, medtem ko so imena za gaber, tiso in bršljan **slovenskega** izvora. Zato je **slovenska pradomovina** ležala zunaj območja bukev, vendar znotraj območja razširjenosti rastlin s **slovenskimi** imeni. Po mnenju raziskovalca sta bili takšni območji Pripjatsko Polesje in Zgornje Podneprovje.

Kljub temu, da je bila botanična argumentacija **slovenske pradomovine** kritično sprejeta 10)¹¹, ji je bilo usojeno, da je več desetletij igrala eno najpomembnejših vlog pri lokalizaciji zgodnjih **Slovenov**.

Izvirno teorijo **slovenske etnogeneze** je razvil A. A. Šahmatov. Po predstavah tega raziskovalca so vzhodni Indoevropejci v daljni preteklosti naseljevali porečje Baltskega morja. Del teh (predniki Indoirancev in Tračanov) se je od tam preselil v bolj južne predele Evrope, medtem ko so v jugovzhodni Pribaltski ostali **Balto-Sloveni**. V 1. tisočletju pr. n. št. se je **balto-slovenska** enotnost razpadla, kar je privedlo do oblikovanja **Slovenov** in Baltov. Pomajkanje lastnega fitonima za bukev v **slovenskem jeziku** in **neslovenski** značaj imen velikih rek Sred-

Slovstvo in viri:

⁷ 6) Погодин А. Л. Из истории славянских передвижений. СПб., 1901.

⁸ 7) Rozwadowski J. Ze studjow nad nazwami rzek slowianskich. Lwow, 1910; idem. Kilka uwag do przedhistorycznych stosunkow Europy wschodniej na podstawie nazw wod. — Rocznik slawistyczny, VI, 1914; idem. Remarque critique sur la patrie, dite primitive, des peuples slaves. — In: Conference des historiens des etats de L'Europe orientale et du monde slave, II. Warszawa, 1928; idem. Studia nad nazwami wod slowjanskich. Krakow, 1948–

⁹ 8) Niederle L. Slovanské starožitnosti, I. Praha, 1902–1904; idem. Manuel de l'antiquite slave, I. Paris, 1923; idem. Rukovet slowanske archeologie. Praha, 1931; Нидерле Л. Славянские древности. М., 1956.

¹⁰ 9) Rostafinski J. O pierwotnych siedzibach i gospodarstwie Slowian w przedhistorycznych czasach. — Sprawozdania Akademii Umiejetnosci, XII, 1908, s. 6–25.

¹¹ 10) Bruckner A. Zur Geschichte der Buchenbenennung. — Zeitschrift für Vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der indogermanischen Sprachen. XLVI, 1913, S. 193–197

njega Podneprovja in Podvislenja po mnenju A. A. Šahmatova izključujejo ta območja iz **slovenske pradomovine**. Glavno v njegovih trditvah so bili domnevno obstoječi stiki **Slovenov** s Kelti in Finci v preteklosti. Po A. A. Šahmatovu so **Slovenci** sprva živeli v nižinah Zahodne Dvine in Nemana, kjer so bili sosedje z Balti, Germani, Kelti in Finci. V 2. stoletju n. št., ko so Germani zapustili Podvislenje, so se **Slovenci** pomaknili na zahod, na ozemlje današnje Poljske, od tam pa so se kasneje razselili v tista območja Evrope, kjer so znani iz srednjeveških virov 11)¹². Te trditve A. A. Šahmatova so bile deležne resne kritike 12)¹³.

V 20. letih je idejo o pripjatsko-srednjedneprovski **pradomovini Slovenov** poskušal utemeljiti znani slavist M. Fasmer 13)¹⁴. Poleg botaničnih argumentov J. Rostafiškega in podatkov primerjalno zgodovinskega jezikoslovja je raziskovalec široko uporabil tudi gradiva hidronimike. Analiza vodnih imen Zahodne Evrope je razkrila starodavna območja Keltov, Germanov, Ilirijev in Tračanov, po čemer za **Slovence** tukaj ni ostalo prostora. Zato je M. Fasmer lokaliziral **slovensko** pradomovino v porečju Pripjata in srednjega Dnepra, kjer je več deset rek s **slovenskimi** imeni. Po mnenju tega raziskovalca ostali podatki ne nasprotujejo takšni lokalizaciji, ampak jo nasprotno podpirajo. M. Fasmer je menil, da se je na tem območju **slovenski jezik** izločil iz **balto-slovenske skupnosti** in začel samostojen razvoj. Obdobje **skupnega slovenskega jezika** je določil med 400 pr. n. št. in 400 n. št., **balto-slovensko skupnost** pa v še zgodnejšem času.

Dvajseta in trideseta leta 20. stoletja so zaznamovana z burnim razvojem slavistike na Poljskem. Veliko pozornosti je bilo posvečeno problemu izvora in evolucije **Slovenov** ter njihovega jezika.

Skoraj vsi poljski raziskovalci tega obdobja so zagovarjali zahodni izvor **Slovenov**, pri čemer so menili, da je njihova pradomovina ležala v medrečju Visle in Odre. Misel o zahodnem izvoru **Slovenov** se je pojavila že konec 18. stoletja, vendar do dvajsetih

let 20. stoletja ni bila argumentirana. V obdobju med prvo in drugo svetovno vojno so poljski in nekateri češki arheologi vztrajno povezovali lužiško kulturo, razširjeno v obdobju pozne bronaste in zgodnje železne dobe v porečjih Odre in Visle ter v zgornjem toku Labe, z zgodnjimi **Slovenci** 14)¹⁵.

Največjo vlogo pri razvoju koncepta **etnogeneze Slovenov** iz lužičkih plemen je imel poljski arheolog J. Kostrzewski. Po njegovih predstavah so se ob koncu 1. tisočletja pr. n. št. na območju naselitve lužičkih plemen razširili nosilci pomorske kulture, zaradi česar se je v medrečju zgornje Visle in Labe oblikovala pšeworska kultura, ki je povezana z zgodovinskimi **Venedi**. Za zgornjo kronološko mejo pšeworske kulture je J. Kostrzewski štel 4. stoletje, ko se je zaradi velike selitve narodov podoba **slovenske omike** bistveno spremenila.

To stališče je podpiral in razvijal tedanji vodja poljske antropologije J. Czekanowski 15)¹⁶. Do takrat so paleobotanične raziskave pokazale, da so rastline, na podlagi katerih so bile postavljene hipoteze o lokalizaciji **zgodnjih Slovenov** vzhodno od črte Kaliningrad–Odesa, v preteklosti imele drugačne areale, kar je omogočalo vključitev medrečja Visle in Odre v **območje slovenske pradomovine**. Priznavajoč velik pomen starodavnim **slovensko-germanskim jezikovnim odnosom** je J. Czekanowski zahodno mejo **zgodnjih Slovenov** postavil na Odro.

Slovstvo in viri:

¹² 11) Шахматов А. А. Очерк древнейшего периода истории русского языка. Пг., 1915; он же. Введение в курс истории русского языка. Пг., 1916.

¹³ 12) Бузук П. А. Взгляды академика Шахматова на доисторические судьбы славянства.— Известия Отделения русского языка и словесности Академии наук, т. XXII, кн. 2, 1921, с. 150—179; Ильинский Г. А. Проблема праславянской прародины в научном освещении А. А. Шахматова.— Там же, т. XXV, 1922, с. 419—436.

¹⁴ 13) Vasmer M. Die Urheimat der Slawen.— In: Der ostdeutsche Volksboden. Breslau, 1926, S. 118—143.

¹⁵ 14) Kozłowski L. Kultura łużycka a problem pochodzenia Słowian. — In: Pamiętnik IV Zjazdu historyków polskich, I. Lwów, 1925; Kostrzewski J. Prasłowiańszczyzna. — In: Biblioteka słowiańska, ser. 1, N 2. Warszawa, 1935; idem. Prasłowiańszczyzna. Zarys dziejów i kultury Prasłowian. Poznań, 1946; idem. Wielkopolska w pradziejach. Warszawa — Wrocław, 1955; Filip J. The Beginnings of Slavic Settlements in Czechoslovakia. Praha, 1946.

¹⁶ 15) Czekanowski J. Wstęp do historii Słowian. Lwów, 1927 (2-e rozszerzone wydanie Poznań, 1957).

Hkrati so poljski lingvisti pregledali toponimična gradiva in prišli do zaključka, da imajo v zgornjem toku Visle in Odre, tj. na območju lužiške kulture, številna vodna imena slovenski značaj 16)¹⁷.

Najbolj temeljito je vprašanja **slovenske etno- in glotogeneze** obravnaval ugledni poljski slavist T. Lehr-Spławiński 17)¹⁸.

V osnovi njegovih etnogenetskih postavitev ležijo gradiva različnih znanosti – jezikoslovja, hidronimije, arheologije in antropologije. Bistvo teorije T. Lehr-Spławińskiego je naslednje. Do leta 2000 pr. n. št. je bila Severovzhodna Evropa (vključno s Šlezijo in Pomeranijo) poseljena s Finougri, ki so zapustili kulturo glavničaste keramike. Okoli leta 2000 pr. n. št. je iz Srednje Evrope proti vzhodu prišlo do migracije nosilcev kulture vrvičaste keramike. Na vzhodu so ta plemena dosegla Srednjo Volgo in Severni Kavkaz. To je bila ena izmed skupin Indoevropejcev. Zaradi njihove interakcije s finougorskim substratom so se na območju med Odro in Oko oblikovali **Balto-Sloveni** (ali Pribalti), ki so vključevali plemena, katerih dialekti so se kasneje razvili v **slovenski jezik**. T. Lehr-Spławiński je lužiško kulturo pripisoval Indoevropejcem-Venetom. Njihovo naseljevanje v medrečju Visle in Odre (1500–1300 pr. n. št.) je pripeljalo do ločitve dela Pribaltov, kar je bil prvi korak k oblikovanju Slovenov.

Sloveni so se dokončno oblikovali do sredine 1. tisočletja pr. n. št. po naselitvi nosilcev pomorske kulture iz Spodnjega Podvislenja proti jugu. Posledica tega je bilo oblikovanje pšeworske in oksivske kulture v medrečju Visle in Odre, ki ju je T. Lehr-Spławiński obravnaval kot **zgodnjeslovenski**.

Nekatere trditve v etnogenetski postavitvi T. Lehr-Spławińskiego so bile kritizirane 18)¹⁹, nekatere arheološke in toponimične ugotovitve se danes zdijo zastarele, vendar je njegovo raziskovanje kljub temu bistveno prispevalo k obravnavi problema izvora **Slovenov**. Včasih T. Lehr-Spławińskiego, in ne brez razloga, imenujejo ustvarjalca sodobne zgodovine

slovenske etnogeneze.

V poljski historiografiji izstopa hipoteza zgodovinarja in etnografa K. Moszyńskiego 19)²⁰. Njegove postavitve temeljijo predvsem na domnevi o starodavnem jezikovnem stiku **Slovenov** s Turki. Raziskovalec je predlagal, da so **Sloveni** do 7.–6. stoletja pr. n. št. živeli nekje v Aziji, njihovi sosede na vzhodu so bili Turki, na zahodu Ugrofinci, na jugu pa Skiti.

Ta hipoteza je bila takoj deležna ostre kritike, saj je s stališča jezikoslovja **slovensko-turški** stik v tako zgodnjem obdobju neverjeten. V svojem zadnjem delu je K. Moszyński trdil, da so **Sloveni** prišli v Podneprovje nekaj stoletij pred našim štetjem od nekod iz mejnega območja Evrope in Azije. Za utemeljitev te teze je raziskovalec veliko pozornosti namenil argumentaciji hipoteze o naselitvi **Slovenov** v pridneprovskih območjih prej kot v Podvislenju 20)²¹.

Neutemeljenost hipoteze K. Moszyńskiego je prikazana v enem od del T. Lehr-Spławińskiego 21)²².

Razvoj raziskav o **etnogenezi Slovenov** v naši državi je bil nekaj časa zaviran zaradi širjenja marističnih predstav. Poleg tega so bila mnoga območja Vzhodne Evrope v arheološkem smislu do nedavnega slabo raziskana. Zlasti so ostale neraziskane zgoraj omenjene in deloma srednjedneprovske stariine iz 1. tisočletja n. št., ki imajo največji pomen za zgodovino **zgodnjih Slovenov**.

V 50-ih letih sta vprašanje o izvoru Slovenov na

Slovstvo in viri:

¹⁷ 16) Rudnicki M. Sur l'établissement des preslaves dans les bassins de la Vistule et del 'Odra aux temps prehistoriques.— *Slavia occidentalis*, XIII, 1934, p. 169—185; idem. *Prasłowianszczyzna. Lechia-Polska*. I. W olonienie sig slowian sposrid ludow indoeu ropejskich i ich pierwotne siedziby. Poznan, 1959; II. Wspolnota slowianska. Wspolnota lechicko-polska. Poznan, 1961.

¹⁸ 17) Lehr-Spławiński T. O pochodzeniu i praojczyźnie slowian. Poznan, 1946.

¹⁹ 18) Utaszyn H. *Praojczyzna slowian*. Lodz, 1959; Филин Ф. 77. Образование язы ка восточных славян. М.— JL, 1962, с. 34—35.

²⁰ 19) Moszynski K. *Badania nad pochodzeniem i pierwotna kultura Slowian*. Krakow, 1925.

²¹ 20) Moszynski K. *Pierwotny zasięg języka prasłowiańskiego*. Wrocław — Krakow, 1957.

²² 21) Лер-Сплавинский Т. К современному состоянию проблемы происхождения славян.— ВЯ, 1960, № 4, с. 23—30.

podlagi arheoloških podatkov poskušala osvetliti M. I. Artamonov in P. N. Treťjakov 22)²³. Po zgledu poljskih arheologov je M. I. Artamonov menil, da so zgodnji **Sloveni** pustili za seboj lužiško, pomorsko in pšeworsko kulturo. Vendar pa območje **Slovenov** ni bilo omejeno na Vislo-Odersko regijo, ampak se je od davnine širilo proti vzhodu do Podneprovja. Tukaj so **Sloveni** pripadali skitskim kulturam Podolja in Srednjega Podneprovja. Nevri, Geloni in Budini, po Herodotu, so bili po mnenju M. I. Artamonova **Sloveni**. Kasneje sta bili v Podneprovju **slovenski** zarubineška in černjahovska kultura. Po mnenju raziskovalca je **slovenski jezik** obstajal tako v Podvisljenju kot v Podneprovju že od konca eneolitika in začetka bronaste dobe.

Po predstavah P. N. Treťjakova so bila plemena kulture vrvičaste keramike, ki so se v 2. tisočletju pr. n. št. naselila na ozemlju od Labe do Dnepra, **protosloveni**. V 1. tisočletju pr. n. št. so **Slovenom** pripadale lužiška kultura, skitske starine gozdne stepe Podneprovja ter zgornjedneprovska in juhnovska kultura. Kasneje so bili **Sloveni** plemena pomorske, pšeworske, zarubineške in černjahovske kulture ter prebivalstvo, ki je pustilo sinhrone zgornjedneprovske starine vse do naselbin Bereznjaki v Jaroslavskem Povolžju.

Danes imajo te shematične etnogenetske postavitev zgolj historiografski interes. Z nabiranjem novih arheoloških materialov so bile te postavitve korenito revidirane, tudi s strani samih avtorjev. V zadnjem času je P. N. Treťjakov na eni strani očitno delil misel poljskega arheologa A. Gardawskega o **plemenih tšiñecke kulture kot temelju slovenstva**, na drugi strani pa je menil, da je mogoče zgodovino **Slovenov** začeti šele na prehodu v našo ero – od pšeworske in zarubineške kulture 23)²⁴.

Zanimiva hipoteza o zgodovini **protoslovenov**, tj. indoevropskega plemena, iz katerega so kasneje nastali **Sloveni**, pripada jezikoslovcu B. V. Hornungu 24)²⁵. Raziskovalec meni, da so se konec 4. in v prvi polovici 3. tisočletja pr. n. št. Indoevropejci diferen-

cirali na dve narečni območji – staro severozahodno in staro jugovzhodno. **Protosloveni** so bili del slednje in so se stikali s predniki Anatolcev, prototoharci, bodočimi Dako-Mezijci in Tračani. B. V. Hornung vidi **protoslovene** tega obdobja med prebivalci srednje faze tripoljske kulture, ki so živeli v medrečju Dnepra in Dnestra.

Na prehodu iz 3. v 2. tisočletje pr. n. št. so se v narečni razdelitvi Indoevropcejev zgodile pomembne spremembe. **Protosloveni** so se pomaknili v severozahodno območje, kjer se je začelo njihovo jezikovno približevanje z protobalti in protogermani. Kmalu so se Balti s prototoharci pomaknili proti vzhodu in skupaj s **protosloveni** oblikovali vzhodno vejo severozahodnega območja. **Protosloveni** tega obdobja so prebivali v medrečju zgornje Visle in Dnepra. Njim so pripadale tšiñecka in komarovska kultura. Do 1. tisočletja pr. n. št. so iz te narečne indoevropske skupine nastali **Sloveni**.

Shema razvoja **protoslovenov**, ki jo je izdelal B. V. Hornung, temelji na jezikovnih materialih. Arheološki podatki služijo le kot ilustrativno ozadje. Medtem pa odsotnost kontinuitete med arheološkimi kulturami, pripisanimi **protoslovenom**, krši raziskovalčeve postavitve. Prav tako niso usklajeni s toponimičnimi podatki.

Leta 1972 je izšla knjiga ukrajinskega arheologa V. P. Petrova 25)²⁶ v kateri je etnična zgodovina **starih Slovenov** predstavljena zelo izvirno. Avtor meni, da lahko to zgodovino začnemo s tripoljsko kulturo, čeprav jezikovna pripadnost njenih nosilcev ostaja neznana. Po V. V. Hvojki, kot navaja raziskovalec, se od tripoljske dobe do zgodovinskega obdobja na Ukrajini opazuje neprekinjen razvoj poljedelstva, **zato so bili tripoljci predniki Slovenov, tj. proto-**

Slovstvo in viri:

²³ 22) Артамонов М. И. Происхождение славян. М., 1950; Третьяков П. Н. В восточнославянские племена. М., 1953.

²⁴ 23) Третьяков П. Н. Финно-угры, баллы и славяне на Днепре и Волге. М.— Л., 1966, с. 190— 220.

²⁵ 24) Горнунг В. В. Из преды истории образования общеславянского языкового единства, М., 1963.

²⁶ 25) Петров В. 77. Етногенез славян. Джерела, етапи розвитку 1 проблематика. Кш в, 1972

sloveni. V nadaljnjem obdobju se je v Severnem Črnomorju zamenjalo veliko arheoloških kultur in z njimi tudi jezik. V obdobju zgodnje železne dobe so tam živeli Skiti (po V.P. Petrovu niso bili Iranci, ampak posebna indoevropska jezikovna skupina). Na zarubineški stopnji se je jezik Skitov-Boristenitov preoblikoval v **slovenski jezik**. Vendar je bil še v černjahovski dobi ta jezik tak, da ga ni mogoče enačiti z jezikom **zgodnesrednjeveških Slovenov**.

V delu V. P. Petrova je veliko nejasnega in nesprejemljivega. Predvsem ostaja nepojasnjeno, zakaj je zgodnja zgodovina **Slovenov** omejena na ozemlje Ukrajine: neprekinjen razvoj poljedelstva in posameznih elementov kulture je mogoče zaslediti v mnogih predelih Srednje in Vzhodne Evrope. V knjigi navedeni jezikovni in zgodovinski podatki ne dajejo konkretne slike etnogeneze **Slovenov**.

V zadnjih letih so vprašanja **etnogeneze Slovenov** obravnavana v delih sovjetskega jezikoslovca F. P. Filina in poljskega arheologa W. Hensla.

F. P. Filin, tako kot mnogi sodobni jezikoslovci, zavrača hipotezo o obstoju **balto-slovenskega jezika** v preteklosti. Meni, da so se v obdobju indoevropske jezikovne skupnosti predniki Baltov in predniki **Slovenov** dolgo časa med seboj stikali, ne da bi se zlili v eno celoto (v jezikovnem smislu). **Čas oblikovanja skupnega slovenskega jezika postavlja v 1. tisočletje pr. n. št.** Na podlagi analize **slovenske leksike** raziskovalec kaže, da je bila **slovenska pradžomovina** daleč od morja, v gozdni ravninski pokrajini, bogati z močvirji in jezeri. Takšna pokrajina je značilna za mnoge regije Srednje in Vzhodne Evrope. Za bolj natančno lokalizacijo **praslovenov** F. P. Filin uporablja botanične argumente J. Rostafińskiego in jih dopolnjuje z novimi primeri. Rezultat je, da opredeli **slovensko ozemlje** okoli preloma našega štetja med Bugom in srednjim Dneprom.

Kje je bila **pradžomovina Slovenov** v še starejšem obdobju, pa raziskovalec ugotavlja, da na podlagi jezikovnih podatkov trenutno ni mogoče določiti 26)²⁷.

Po predstavah W. Hensla je v 3. in 2. tisočletju pr. n. št. obstajala **balto-slovenska jezikovna skupnost**. **Balto-Sloveni** so naseljevali območje med Vislo in Dneprom, pri čemer je južni del pripadal **bodočim Slovenom (protoslovenom)**. **Lužiška kultura v medrečju Visle in Odre je bila ilirska**. Med 900 in 700 pr. n. št. so **protosloveni** naselili območje med Odrom in Vislo ter asimilirali **Venete**. Na obširnem prostoru med Odrom in srednjim Podneprovmem so se oblikovali prasloveni. Meje **praslovenskega** območja skozi stoletja niso ostale stabilne, zlasti v zadnjih stoletjih pred našim štetjem so v jugozahodne predele prodirali Kelti, kasneje morda tudi nekatera druga plemena. **Na prehodu v našo ero so Sloveni naseljevali pšeworsko, oksivsko in zarubineško kulturo 27)²⁸**.

Leta 1978 je zanimivo rekonstrukcijo zgodovine **praslovenov** predstavil B. A. Rybakov 28)²⁹. Pomebne ugotovitve glede posameznih podrobnosti **slovenske etnogeneze** in nekatere znanstvene domneve, ki jih je izrazil raziskovalec, si zaslužijo veliko pozornosti. B. A. Rybakov (po B. V. Hornungu) začne **praslovensko** obdobje s 15. stoletjem pr. n. št. in razdeljuje pet stopenj njegove evolucije. Prva stopnja ustreza tšiňecko-komarovski kulturi (15.–12. stoletje pr. n. št.). Druga stopnja (11.–3. stoletje pr. n. št.) se pogojno imenuje lužiško-skitska, saj so Sloveni v tem času bili nosilci raznolikih kultur – lužiške, belogradovske, černoleske in skitske gozdne stepe. Tretja stopnja (2. stoletje pr. n. št.–2. stoletje n. št.) je predstavljena s pšeworsko in zarubineško kulturo, četrta (2.–4. stoletje n. št.) s pšeworsko in černjahovsko kulturo, peta (5.–7. stoletje n. št.) pa s kulturo praškega tipa. Pripadnost vseh teh kultur **Slovenom**, B. A. Rybakov določa s tem, da so njihova območja v istem prostoru od Dnepra do Odre,

Slovstvo in viri:

²⁷ 26 Филин Ф. 77. Образование язы ка восточны х славян, с. 83– 151; он же. К проблеме происхождения славянских язы ков.— В кн.: Славянское язы кознание. VII М еждународны й съезд славистов. М., 1973, с. 378– 389.

²⁸ 27) Hensel W. Szkice wczesnodziejowe. L'ethnoeenese les Slaves.— Slavia antiqua. XVIII, 1971, p . 29–47.

²⁹ 28) Рыбаков Б. А. Исторические судьбы праславян.— В кн.: История, культура, этно графия и фольклор славянских народов. М., 1978, с. 182– 196.

»severno od evropske gorske pregrade (Karpati–Sudeti–Harc).«³⁰

Andrej Šiško
Se nadaljuje ...

Slovstvo in viri:

³⁰ SEDOV, V. V.: Происхождение и ранняя история славян, Moskva : Izdatel'stvo »Nauka«, 1979, str. 7–16

Posledice napačnih trditev o koncu gorotanske državnosti za Slovence – 2. del

Tako nastane kroženje trditve: znanstvena razprava – zgodovinska sinteza – pedagoški priročnik – šolska predstavitev – spletna enciklopedija – poljudna zgodovina.

Ko se trditev pojavi na vseh teh ravneh, začne njena pogostost ustvarjati vtis dokazljivosti. Vendar večkratno ponavljanje iste razlage ne pomeni tudi navajanja več neodvisnih dokazov. Običajno gre samo za večkratno ponovitev istega izhodiščnega zgodovinskega modela, ki tokrat ne temelji na nobenem izpričanem zgodovinskem viru. Dogodka in posledic, o katerih pišejo vsi v prejšnji številki predstavljeni avtorji, preprosto ni bilo in je izmišljen. To pa pomeni, da je prvi avtor – v tem primeru gre za dva: Herwiga Wolframa in Petra Štiha – s svojo domnevno avtoriteto, načrtno zavedel vse ostale, ki so ga povzeli in soustvarili neutemeljeno, obenem pa za Slovence hudo škodljivo zgodbo oziroma pravljico.

Petrer Štih in Herwig Wolfram

2. 5. Kaj je pri tej pripovedi metodološko napačno

Osnovna težava ni zgolj napačen datum ali neustrezna beseda. Gre za več povezanih metodoloških problemov.

1. Zamenjava vojvoda, ki ga omenja vir

Annales regni Francorum za leto 828 izrecno govorijo o Baldrihu, dux Foroiuliensis. On je bil oropan časti in njegova marka je bila razdeljena med štiri grofe.

Vir ne govori o gorotanskemu vojvodu Etgarju.

Ko se odstavek Baldriha neupravičeno prenese na Etgarja, pride do zamenjave dveh različnih vojvodov, dveh različnih oblastnih ravni in vsaj deloma različnih ozemeljskih prostorov.

2. Zamenjava ozemlja

Baldrihova marka oziroma furlanski oblastni sklop ni bil istoveten z Gorotanom. Zlasti severnega Gorotana – območja severno od reke Drave ni mogoče preprosto vključiti v Baldrihovo neposredno oblast.

Prikaz stanja okoli leta 820–828 in območje Baldrihovega poveljstva

Slike vir:

Petrer Štih, https://www.sazu.si/en/members/peter-stih?utm_source [dostop 13. 08. 2026]

Herwig Wolfram, https://geschichte.univie.ac.at/en/persons/herwig-wolfram?utm_source [dostop 13. 08. 2026]

Zemljevid, <https://www.enciklopedija.hr/clanak/karantaniya> [dostop 13. 08. 2026]

Če ozemlji nista isti, potem reorganizacija Baldrihove marke sama po sebi ne more biti dokaz za ukinitve domače oblasti v celotnem Gorotanu.

3. Zamenjava podrejenosti z ukinitvijo

Excerptum de Karentanis domače voditelje imenuje vojvodi Gorotancev – duces Carentanorum in pravi, da so bili pod navedenimi grofi in vojvodi – sub istis comitibus et ducibus erant.

To dokazuje hierarhično podrejenost. Ne dokazuje njihove formalne odprave.

Razlaga »bili so podrejeni« je bila samovoljno spremenjena v »bili so ukinjeni«, kar ima popolnoma drugačen pomen in ne ustreza zapisu v viru.

4. Argument iz molka

Etgar je zadnji poimensko navedeni domači gorotanski vojvod v tem viru. Iz dejstva, da poznejši domači vojvodi v ohranjenem besedilu niso navedeni, ni mogoče avtomatično sklepati, da je bil Etgar leta 828 odstavljen, niti da za njim domačih gorotanskih vojvodov več ni bilo.

»Zadnji omenjeni« ni isto kot »zadnji obstoječi« in še manj kot »dokazano odstavljeni leta 828«.

5. Krožno dokazovanje

Če se leto 828 najprej domneva kot leto uvedbe grofovske ureditve v Gorotanu, nato pa se na tej podlagi sklepa, da je bil vojvod Etgar takrat odstavljen, njegova domnevna odstavitev pa se nato uporabi kot dokaz, da je bila leta 828 uvedena grofovska ureditev, dobimo krožno argumentacijo.

Sklep se uporablja kot dokaz lastnega izhodišča.

3. Posledice za slovensko zgodovinopisje

3.1 Ustvarjanje umetne ostre prekinitve

Prva posledica je ustvarjanje navidezno ostre ločnice med časom pred letom 828 in časom po njem:

- pred 828: obstaja domača državnost, knezi, lastna politična istovetnost;
- po 828: uvedena je frankovska grofija, frankovska oblast, konec lastne državnosti.

Zgodovinski razvoj je bil nedvomno drugačen: postopen, večplasten in regionalno različen. Domača oblast je bila že prej podrejena Frankom, lokalne strukture pa so lahko tudi po frankovskih upravnih spremembah še vedno obstajale, kar dokazuje več virov nastalih po letu 860 in vse do 12. stoletja.

Kategorično leto 828 zato zapleten dolgotrajen proces spremeni v en sam administrativni rez.

3.2. Izbris možnosti politične kontinuitete

Če nekritično sprejmemo, da je bilo leta 828 domače politične gorotanske skupnosti preprosto konec, se vsi poznejši pojavi razlagajo samo še kot frankovski, bavarski ali nemški.

S tem se zmanjšuje možnost raziskovanja:

- nadaljnega obstoja domačega plemstva;
- lokalnih oblastnih struktur;
- pravne in obredne kontinuitete;
- povezave med gorotanskimi vojvodi in poznejšo koroško vojvodsko ureditvijo;
- preživetja domačih političnih izročil v okviru širše nadoblasti.

Celo Štih priznava, da je Koroška pozneje prevzela gorotansko ime in obred Ustoličevanja, vendar to predstavlja kot dediščino že izginulega ljudstva in ne kot možen izraz politične ali institucionalne kontinuitete Slovencev in slovenskega naroda.

»Z izgubo lastnega kneza in odpravo kolikor toliko samostojne politične entitete, je bila na daljši rok na propad obsojena tudi etnična identiteta Karantancev, ki so tako, kot številna druga zgodnjeres-

njeveška ljudstva izginili iz zgodovine. Op. 60) A dediščina, ki so jo zapustili ni bila niti majhna, niti nepomembna. Skupaj z imenom in obredom ustoličevanja jo je prevzela Koroška.«³¹

3.4. Pretvorba hipoteze v šolsko dogmo

Ko se sporna razlaga prenese v šolsko gradivo, se izgubi tudi zadnja stopnja previdnosti. Učenec ne dobi informacije: »nekateri zgodovinarji domnevajo, da je bila okoli leta 828 domača knežja oblast nadomeščena z grofovsko.«

Namesto tega dobi izrecno trditev: »Leta 828 so Franki odstavili zadnjega kneza in Karantanija je izgubila državnost.«

S tem učni sistem ne poučuje samo domnevnega zgodovinskega dogodka, ki ga dejansko ni bilo, ampak tudi določen razlagalni model širi kot nesporno dejstvo.

Ko domneva postane dejstvo

3.5. Napačna predstava o naravi zgodovinskega dokaza

Takšna učna praksa ima tudi metodološko posledico. Učence in širšo javnost navaja na misel, da zgodovinar lahko manjkajoči dogodek preprosto vstavi med dva znana podatka:

- leta 828 je bil odstavljen Baldrih;
- Etgar je zadnji imenovani gorotanski vojvod;
- zato je bil Etgar odstavljen leta 828.

Toda med temi podatki ni v virih dokazane zveze.

Pravilno zgodovinsko delo bi moralo jasno označiti:

- kaj je neposreden podatek;
- kaj je verjeten sklep;
- kaj je zgolj možnost;
- česa zaradi pomanjkanja virov ne vemo.

3.6. Vpliv na razumevanje slovenske politične zgodovine

Trditev o koncu gorotanske državnosti leta 828 vpliva tudi na širšo pripoved o slovenski zgodovini. Ustvarja predstavo, da je bilo domače zgodnjesevrednjeveške politične organizacije po tem letu konec in da se je politična zgodovina Slovencev nadaljevala šele mnogo pozneje – šele od srede 19. stoletja s prvim sodobnim političnim programom Zedinjene Slovenije.

S tem se obdobje med 9. stoletjem in poznim srednjim oziroma novim vekom običajno prikazuje predvsem kot zgodovina tujih državnih tvorb na slovenskem naselitvenem prostoru.

Toda, če leto 828 ni dokazani konec domače politične strukture, je treba ponovno raziskati:

- kakšna je bila dejanska narava Gorotana v 9. stoletju in zatem;
- ali so domači vojvodi ali druge domače oblasti obstajali tudi pozneje;
- kako so se domače strukture povezovale z grofovsko ureditvijo;
- kakšna je bila povezava med Gorotanom, Kraljestvom Gorotan – regnum Carantanum, Koroško in poznejšimi deželami;
- koliko politične kontinuitete je bilo med Slovenci kljub frankovski nadoblasti.

3.7. Pomemben primer kritike te razlage

Slovstvo in viri:

³¹ ŠTIH, P.: Karantanci – zgodnjesevrednjeveško ljudstvo med Vzhodom in Zahodom, *Zgodovinski časopis* 61, Ljubljana, 2007 • 1– 2 (135), str. 56

Zanimivo je, da pomisleki niso omejeni zgolj na našo trenutno razpravo. Hrvaški arheolog in zgodovinar Krešimir Filipec je opozoril, da je verjetno napačna predpostavka, po kateri je šele uvedba grofovске uprave pomenila dokončno vključitev dotlej notranje samostojnih slovenskih kneževstev v frankovsko državo in njen pravni red.³²

Kot primer navaja druga slovenska ljudstva oziroma kneževstva, ki so ohranila domače kneze, čeprav so bila vključene v frankovski državni in pravni sistem. Opozarja tudi, da bi bila lahko grofovska uprava uvedena že prej, oziroma da domači knez in frankovska uprava nista nujno izključujoči se ustanovi.

Ta pripomba zadene bistvo problema Gorotana: zgodovinski model predpostavlja, da sta domači vojvod in frankovski grof medsebojno izključujoči funkciji. Excerptum de Karentanis pa kaže prav nasprotno hierarhijo: domači vojvodi so bili pod višjimi frankovskimi grofi in vojvodi. Obe ravni sta torej lahko obstajali sočasno, med njima pa je bilo hierarhično razmerje.

3.8. Kakšen je dejanski pomen predstavljenih besedil

Predstavljena besedila kažejo, da ne gre za osamljeno napačno navedbo. Gre za širše razširjen historiografski model, ki se pojavlja na več ravneh:

Raven	Značilna trditev
Znanstvena razprava	Etgar je bil leta 828 odstavljen; konec državnosti in politične identitete
Zgodovinska sinteza	Leta 828 uvedena grofovska ureditev
Pedagoška stroka	Odpravljena rodovna ureditev; dokončna vključitev

Raven	Značilna trditev
Učna predstavitev	Franki odpravijo zadnjega kneza
Šolsko gradivo	Leta 828 dokončna izguba samostojnosti
Enciklopedični splet	Etgar odstavljen v korist Helmwinu; popolna izguba samostojnosti

Pomen tega širjenja je izjemno velik. Ko ista trditev prehaja iz univerzitetnega zgodovinskega znanja, postane del splošnega zgodovinskega znanja. Naslednje generacije je ne sprejemajo več kot razlago enega zgodovinarja, ampak kot datum in dogodek, podoben bitki ali podpisu listine.

Prav zato je popravek zelo pomemben.

3.9. Kaj bi morali zapisovati učbeniki in znanstveni pregledi

V strokovno korektnem učbeniku bi morale pisati približno takole:

Etgar je zadnji poimensko izpričani domači gorotanski vojvod kot poročja *Conversio Bagoariorum et Carantanorum*. Vir ne pove, kdaj in kako se je njegova oblast končala. Za leto 828 frankovski anali poročajo o odstavitvi Baldriha, vojvoda Furlanije, in o razdelitvi njegove marke med štiri grofe. Tega dogodka brez dodatnih dokazov ni mogoče enačiti z odstavitvijo vojvoda Etgarja ali z ukinitvijo gorotanske državnosti. Vir *Excerptum de Karentanis* domače gorotanske vojvode opisuje kot podrejene frankovsko-bavarskim grofom in vojvodom, kar kaže na vključitev in politično odvisnost, ne pa na njihovo takojšnjo odpravo.

Slovstvo in viri:

³¹ FILIPEC, K.: *Donja Panonija od 9. do 11. stoljeća*, Sarajevo : Univerza Sarajevo, 2015, str. 74–75, elektronski vir: <https://www.scribd.com/document/321622804/Filipec-Donja-Panonija-od-9-do-11-st-pdf> [dostop 14. 06. 2026]

Takšna formulacija ne zanika frankovske nadoblasti. Ne zanika upravnih sprememb. Ne idealizira gorotanske neodvisnosti. Samo loči dokazano od nedokazanega.

3.10. Ali gre za načrtno preoblikovanje slovenskega zgodovinskega spomina oziroma za obliko t. i. specialne vojne?

Ob enem samem spornem zgodovinskem sklepu bi bilo mogoče najprej pomisliti na strokovno zmoto, preveč drzno hipotezo ali nekritično ponavljanje starejše literature. Ko pa se pri več med seboj časovno oddaljenih vprašanjih ponavlja isti način ravnanja, postane upravičeno vprašanje, ali gre za širšo in dolgotrajno usmeritev, katere namen ali vsaj stalni učinek je preoblikovanje slovenskega zgodovinskega spomina.

V obravnavanem primeru namreč ne gre samo za leto 828. Podoben vzorec je mogoče prepoznati tudi pri drugih vprašanjih: pri razvrednotenju ali zavračanju poročila, da je Sveti Rupert okoli leta 700 prišel h gorotanskemu kralju v njegovo kraljestvo; pri zamočevanju poročila, da je frankovski kralj Pipin Mali po smrti Gorazda, njegovemu nasledniku Hotimirju odvzel kraljevski naslov in mu priznal nižji vojvodski naslov; pri zmanjševanju pomena kraljevih in cesarskih listin, v katerih je Gorotan v času Arnolfa Gorotanskega, Otona I. in Otona II. imenovan *regnum Carantania* oziroma z drugimi sorodnimi izrazi; ter pri kategorični trditvi, da je leta 976 nastalo novo vojvodstvo Koroška oziroma *Kärnten*, čeprav je treba najprej dokazati, ali je tedaj res nastala nova politična tvorba ali pa je šlo za nadaljevanje in preoblikovanje starejšega gorotanskega političnega prostora.

Ko se ti primeri obravnavajo skupaj, se pokaže ponavljajoč se razlagalni postopek:

1. zgodovinski vir ali izročilo, ki Gorotance oziroma Karantanijo predstavlja s politično močnejšimi izrazi, kot so kralj, kraljestvo, *regnum*, domači vojvodi ali

lastna politična ureditev, se razglasi za ponarejeno, pozno, nezanesljivo, retorično ali nepomembno;

2. Če neposrednega vira za nasprotno trditev ni, se izdelata rekonstrukcija, ki siceršnjo slovensko politično kontinuiteto skrajša ali prekine;

3. Rekonstrukcija se sčasoma preneha predstavljati kot domneva in začne učinkovati kot ugotovljeno dejstvo;

4. Nato se iz tega domnevnega dejstva izpeljejo nadaljnji sklepi o koncu slovenske državnosti, izgubi politične istovetnosti in propadu narodnostne skupnosti;

5. Razlaga se prek uglednih domačih avtoritet prenese v slovenske zgodovinske sinteze, univerzitetni pouk, učbenike, enciklopedije in javna občila;

6. Nasprotna razlaga se vnaprej označi za nacionalistično, mitološko, amatersko ali nestrokovno, še preden se opravi vsebinska presoja primarnih virov.

Ko se takšna struktura potrdi pri več različnih vprašanjih, ni več zadovoljivo vsega pojasnjevati samo z naključnimi napakami ali akademsko inercijo. Najmanj, o čemer je mogoče govoriti, je dosledna historiografska paradigma, katere posledica je zmanjševanje ali prekinjanje gorotanske in slovenske politične kontinuitete.

Herman Bezjak

Se nadaljuje ...

Močna obramba kot pogoj za mir, svobodo in obstoj naroda – 2. del

Odvračanje – najpomembnejša naloga vojske

Mnogi ljudje napačno mislijo, da je glavni namen vojske bojevanje. Dejansko je najpomembnejša naloga vojske preprečevanje vojne.

V sodobni varnostni teoriji temu pravijo odvrčanje. Bistvo odvrčanja je preprosto: potencialni napadalec mora biti prepričan, da bi ga napad stal preveč življenj, denarja, časa in političnih posledic.

Če država razpolaga z dobro usposobljeno vojsko, zadostnimi zalogami streliva, sodobno opremo in visoko motiviranim prebivalstvom, bo napadalec dvakrat premislil, preden se odloči za agresijo.

Nasprotno pa šibkost pogosto prav vabi k napadu. Če je neka država videti nepripravljena, razdeljena, slabo oborožena in brez obrambne volje, lahko postane privlačna tarča za različne oblike pritiska, izsiljevanja ali celo vojaškega napada.

V zgodovini je mogoče najti številne primere, ko so vojne izbruhnile prav zato, ker je napadalec ocenil, da bo zmaga hitra in poceni. Kadar pa je pričakoval dolgotrajen odpor in velike izgube, se je za napad pogosto sploh ni odločil.

Moč, ki preprečuje vojno

Splošna ljudska odpornost in obrambna volja

Vojska sama po sebi ni dovolj. Nobena država ne more dolgoročno obstati zgolj s poklicnimi vojaki. Odločilna je tudi pripravljenost prebivalstva, da v času krize sodeluje pri obrambi države. Zato sta splošna obrambna pripravljenost in usposobljenost ključnega pomena.

Splošna ljudska odpornost pomeni, da prebivalci razumejo svojo vlogo pri zaščiti skupnosti. To ne

pomeni, da morajo čisto vsi nositi orožje, zagotovo pa gre za težnjo čim bolj se približati temu idealu. Pomeni pa tudi, da ljudje vedo, kako ravnati v izrednih razmerah, kako pomagati pri zaščiti infrastrukture, kako nuditi logistično podporo ter kako ohraniti delovanje družbe tudi v najtežjih okoliščinah.

Močna obrambna volja izhaja iz jasno izražene pripadnosti. Človek bo branil tisto, kar ima za svoje: svojo družino, svoj dom, svojo skupnost, svoj narod in svojo državo.

Če se v družbi sistematično spodkopava občutek pripadnosti, odgovornosti in narodne samozavesti, se zmanjšuje tudi pripravljenost ljudi za obrambo. Posledice takšnega razvoja se običajno pokažejo šele v kriznih časih, ko je škodo zelo težko popraviti.

Pomen vlaganj v obrambo

Obramba vedno stane. Toda tudi neobramba stane – pogosto še bistveno več.

Vojska potrebuje sodobno opremo, ustrezno infrastrukturo, zaloge streliva, komunikacijske sisteme, vozila, zračne sile, sisteme zračne obrambe in številne druge zmogljivosti. Poleg tega je treba vlagati v usposabljanje vojakov, rezervne sestave in civilno zaščito.

Prenekateri ljudje obrambne izdatke vidijo kot nepotreben strošek. Toda enako bi lahko rekli za zavarovanje hiše ali avtomobila. Večina ljudi upa, da hiša nikoli ne bo pogorela, vendar jo kljub temu zavarujejo. Ne zato, ker pričakujejo požar, temveč zato, ker razumejo posledice morebitne nesreče.

Država brez zadostnih obrambnih zmogljivosti tvega izgubo bistveno večjih vrednosti: svoje infrastrukture, gospodarstva, politične samostojnosti in celo življenj svojih prebivalcev.

Zato obrambni izdatki niso strošek vojne, temveč naložba v mir.

Se nadaljuje...

Domorodec

Glasnik Domorodne Skupnosti Zedinjenih
Slovenskih Dežel

urednik: Samo Korošec,
spletni naslov uredništva: info@domorodnaskupnost.si,
Mlinska ulica [22], [2000] Maribor,
Dežela Štajerska,
tel.: 041 573 663, www.domorodnaskupnost.si

www.domorodnaskupnost.si